

Křesťané v Česku a Německu – slova, nebo činy?

O aktuálních otázkách české a německé církve hovoří abatyše Francesca Šimuniová, biskup Tomáš Holub a bývalý generální sekretář Ústředního výboru německých katolíků Stefan Vesper.

► **Největší výzvou, která aktuálně hýbe církví, je synodální cesta, ke které vyzval papež František a do níž chce zapojit všechny diecéze, laická hnutí, univerzity i řády... Německá církev má určitý náskok, Němci na svoji synodální cestu vykročili už v roce 2019. Dá se říci, že nám ostatním vyšlapali terén?**

Stefan Vesper: To je těžká otázka. Německá církev má dobrou teologii. Němci mají díky církevní dani i prostředky a možnosti, ale nechceme být vzorovým příkladem, nechceme se „stavět nad ostatní“. Jsme jako křesťané součástí světové církve, malý díl. Tvoříme dvě procenta světové církve. Chceme jednat skromně, bez jakékoli arogance. Ale jsme si vědomi toho, že nejsme hloupí. Máme určité možnosti a potřeby. Důvod pro synodální cestu v Německu, ještě než byla vyhlášena papežem Františkem, byl bolestný. V Německu totiž došlo k nesčetným případům sexuálního zneužívání kněžími, ale i laiky v církevních službách, příslušníky a příslušnicemi řádů. To naši církví otrásl. Nerad o tom mluvím, protože to opravdu přináší hodně utrpení, ale právě to byl důvod, že jsme se vydali na synodální cestu. Hledáme možnosti, jak se zachovat jako církev v Německu, jakožto součást světové církve, aby se takové případy neopakovaly.

Mohu k tomu říci více, ale nechtěl jsem takto negativně začít. Rád bych na tomto místě učinil kompliment panu biskupovi, který před chvílkou vyřešil náročnou situaci. Nevím, zda jste byli všichni na bohoslužbě. Někomu se udělalo špatně, všichni si toho všimli, atmosféru zaplnil na moment zmatek a strach. Pan biskup nezaváhal, ohlásil krátkou pauzu, kdy jsme zpívali a vyčkali, než přijedou lékaři. Takový okamžik prožívá nyní německá církev s případy zneužívání. Zastavili jsme se a uvědomujeme si, že je třeba něco udělat. Tisíce dětí, mužů a žen bylo zneužito a my se musíme zastavit a uvědomit si, proč se to stalo a co proti tomu můžeme udělat.

► **Synodální cesta v Německu ovšem řeší i další důležitá témata, ke kterým nazrál čas. Můžete je přiblížit?**

Stefan Vesper: Synodální cesta v Německu je cesta, není to synoda. Práva biskupů, která jsou v kodexu uvedena, zůstávají nedotčená. Shromáždění se skládá z 230 členů: z toho je 69 biskupů – jsou to všichni němečtí biskupové – dále 69 zvolených laiků a dalších kněží a příslušníků řádů, pastoračních asistentů, dále pak profesorů, zástupců duchovních společenství... Dohromady je to 230 osob. Nemohou biskupy přehlasovat, ale mohou s biskupy společně přemýšlet, jak půjdeme dál. V centru pozornosti jsou čtyři témata, která mají něco společného s tématem zneužívání.

Zprv jde o otázku moci. Otázka moci v katolické církvi je spjata se svěcením. Právě jsme viděli pozitivní příklad. V době krize udělal

biskup správnou věc pro nás pro všechny. Řekl, že přerušíme bohoslužbu, zajistíme zdravotní pomoc a budeme zpívat. To byla pomoc pro nás pro všechny. Ale v normálním životě má kněz a biskup obrovskou moc, a to nejen při bohoslužbách, ale i nad financemi, správou, zaměstnanci, vzděláním, nad tím, kdo se stane knězem a kdo ne, kde bude kněžský seminář. Moc je soustředěna na straně duchovních a my potřebujeme vysvětlení. Druhé téma je kněžská služba, je vztažena k celibátu, ale to není celé téma. Jedná se o to, jak žijí kněží, jak jsme jako laici v kontaktu s kněžími a zda kněze známe. Nevím, jak je to v České republice. V Německu je v některých farnostech až 10 000 osob. Kněz ani nemůže blíž poznat jednotlivce a to, jak kněz žije, jak je podporován laiky v komunitě, jak je s nimi v kontaktu – to je druhé téma. Třetí téma je sexualita. Domníváme se, že o sexuální morálce je potřeba mluvit a také ji rozvíjet, protože spouště mladých lidí v Německu již nic neříká. Čtvrtým tématem jsou ženy v církvi. Říkáme, že mnoho žen má zvláštní charismata a ne všechny duchovní dary mohou v církvi rozvinout, a proto o nich chceme mluvit. Toto jsou čtyři hlavní témata, která jsou probírána synodálním způsobem.

► **Otče biskupe, jeví se vám tato témata zásadní i pro českou církev? Můžeme se inspirovat u sousedů?**

Tomáš Holub: Myslím, že ta témata jsou podobně aktuální a čekají i nás. K tomu není co dodat.

► **Zatím je tedy neřešíme?**

Myslím, že všeobecně ještě nejsou všechna vnímána jako palčivá.

► **Jste si, jako abatyše česko-německé komunity, vědoma nějakých rozdílů mezi německým a českým pohledem na tyto otázky?**

Francesca Šimuniová: Rozdíly určitě vnímám, pramení z historie, z politické situace... Nemám ráda srovnávání nebo názor, že v Německu je všechno lepší či přesně naopak. Rozdíly vnímám spíš jako inspiraci k zamýšlení. V Německu cítím, že ušli kus cesty, mluví otevřeněji, jsou ochotni být radikální. Nedá se říct, že je to vždy k lepšímu. V Čechách ovšem máme ještě kus cesty před sebou, než dokážeme přijmout, že formulovat opačný názor není útok na druhého.

O tématu, jako je role žen v církvi, u nás fakticky není slyšet. V německém řeholním prostředí je to obrovské téma. Jedna benedikťanka například vydala knihu popisující příběhy sto padesáti žen, které cítí povolání ke kněžství nebo k diakonátu. Mimo jiné ta kniha poukázala na obrovské zranění. Jde tedy o to, o čem hovořil pan Vesper, a sice o suverénní samozřejmé chápání rolí, které není věrohodně podloženo a zraňuje druhé.

Stefan Vesper (spolu s Tomášem Holubem a Francescou Šimuniiovou): „Je zcela normální, že lidé mají rozdílné názory. Není místa, kde byste tyto rozdíly v názorech nezaznamenali. Samozřejmě kromě bohoslužby, to je jasné.“

► **Není na škodu, že ta témata možná už předem vnímáme jako konfliktní?**

Francesca Šimuniiová: Česká církev je pro sestry z Německa obdivuhodná tím, jak se všichni známe, že máme bezprostřední vztahy s biskupy a podobně. Má to ale svou stinnou stránku: právě to, že k sobě máme blízko, posiluje naši neschopnost mluvit přímo a otevřeně o nepříjemných věcech.

Tomáš Holub: Doufám, že budeme schopni mluvit otevřeně. Pro mne je velkou inspirací papež František i v tom, jak klade důraz na procesy, a ne na obsazování prostoru. Otvíráme diskusi a unesme, že nedojdeme hned ke konsenzu. Příkladem Františkovy cesty pro mne je třeba řešení situace arcibiskupa Bezáka na Slovensku.

► **Nicméně připomeňme, že německé církvi papež František napsal dopis, aby dbala na zachování jednoty s Římem. Bude-li otvírat takové otázky, nemůže nakonec opravdu dojít ke schismatu?**

Stefan Vesper: Děkuji za otázku. V církvi na celém světě nejsme zvláštním společenstvím, ale žijeme zároveň jako občané své země a zároveň jako křesťané v církvi, jako katoličtí věřící. Jsme pokřtěni, biřmováni a obohaceni duchovními dary. Je zcela normální, že lidé mají rozdílné názory. Není místa, kde byste tyto rozdíly v názorech nezaznamenali. Samozřejmě kromě bohoslužby, to je jasné.

Rozepře musí mít hranice. Synodální cesta v Německu mi připadá jako chůze po cestě lemované bočními příkopy. Můžete spadnout buď na jednu stranu či na druhou a z obou stran jsme kritizováni. Jedna strana je trochu konzervativní, ta všechno vidí negativně, kritizuje, že chceme dopustit schisma, že se chceme oddělit od světové církve. To vůbec není pravda. Druhá strana zase říká, že všechno, co děláme, nemá vůbec žádný smysl. Biskupové stejně nic nezmění, vzbuzujeme podle nich naděje, které se nenaplní. Říkají, že už nemá smysl s církvi počítat, brát ji vážně. My se snažíme poslouchat, zůstat otevření diskusi a čelit otázkám z obou stran. A někdy připustit konflikty. Avšak musíme spolu →

→ mluvit a postupovat pomalu, snažit se jít kupředu spolu s většinou z obou křídel.

Celé to věření můžete číst v novinách, například nedávno italská katolíci psali papeži. Prý poskytují příliš mnoho prostoru, otevírá příliš mnoho bran. Všechno je v chaosu a Němci vytvářejí schisma, píše italský katolický list! To není fér, prostě to patří k životu. Kritika patří k životu. Kdo se bojí kritiky, už nemůže růst. Kdo se bojí, musí se zakopat a nic nedělat. Nicméně zrovna dnešní evangelium nám ukázalo, že musíme jít, být pomalu, a pak se něco změnit.

► **Chcete reagovat?**

Tomáš Holub: Pro mne je cenné sledovat takovéto profesionální shrnutí. Řekl bych, že u nás jdeme po cestě, která není ani tak z obou stran obklopena příkopy jako spíše barikádami, z nichž se střílí hlava nehlava, z jedné strany konzervativní a z druhé progresivní katolíci. Lidi na barikádách pak sdružuje nějaká jednoduchá ideologická věta, s níž když někdo nesouhlasí, už nemůže být členem naší strany. Střílí se ze strany na stranu a uprostřed, na cestě, je prázdné. Úkolem církve je sejít dolů a nechat se mlátit z obou stran. Když se člověk pokusí sejít z barikády, dostane se do palby jak zepředu, tak zezadu.

Francesca Šimuniová: Uvědomuji si, jak jsem ráda, že papež František tolik věcí převrátil vzhůru nohama. Kolikrát něco obhajujeme tím, že tak je to odjakživa, nebo že to či ono se nikdy nedělalo... A teď nás papež podporuje v tom, abychom přemýšleli, zda je to tak správné. Když se tady hovořilo o tom prázdném středu, bylo by krásné, kdyby víc lidí našlo odvahu sejít z barikád a mluvit. Dovolím si poznámku z volební kampaně, kde se Pirátům podařilo slibně rozjet kampaň a zaujmout voliče. To vyvolalo ostrou protireakci a Piráti se najednou stáhli, soustředili se na obhajobu a preference jim spadly dolů. Poučme se z toho, soustředme se na Ježíše, na to, k čemu nás vede.

Tomáš Holub: Papež František také zdůrazňuje naslouchání. Naslouchat znamená vzít vážně, že druhý může říci něco, co mne obohatí, co potřebuji slyšet, ač vidí věci jinak. Tahle základní připravenost naslouchat a nečítat jen, kde bych zaslechl něco, co bych vzápětí využil k protiargumentaci, pro mne, přiznávám, vůbec není snadná.

Stefan Vesper: Včera, když oba předsedové předložili text společného prohlášení, jsem ocenil zejména větu, že potřebujeme setkání s respektem a uznáním, to je něco, co se opravdu musí v církvi opakovat. Například jedním ze čtyř témat, a to velmi silně rezonujícím, je, jak bychom měli přistupovat k diakonátu žen. Někdo říká ne, to není možné, jiní říkají, proč jen diakonát, proč ne kněžství a tak dále. Vidíte to a my se to snažíme vyřešit. V biblických dobách, v době mladé církve existovaly jáhenky. Samozřejmě ještě nebyl propracovaný úřad ani struktury. Ale už proto je třeba tuto otázku znovu poctivě probírat. Řekl bych, že většina biskupů by byla pro diakonát žen, ale katolická církev v Německu to samozřejmě nemůže zavést. Jsme součástí světové církve. Pokud však například synodální shromáždění požádá papeže, aby to zvážil, pak je to veřejný akt a je možné se tím dál zabývat na světové úrovni.

Rád bych řekl něco o nás jako o Němcích. Před několika týdny nebo měsíci papež potvrdil, že ženy mohou také číst a rozdávat svaté přijímání. Je to praxe, která je v Německu velmi rozšířená. Někteří

říkali, ach, jak je to všechno strašně nudné, my už to všechno máme. Řeknu to tady jako Němec, někdy jsme opravdu provinční v tom, že nevidíme, že teď se tato praxe otevírá ženám na celém světě. Pro mnoho žen v mnoha zemích, v mnoha katolických církevních provinciích je to velká změna! Papež to změnil po celém světě a to je velmi dobře.

Tomáš Holub

Ohledně synodálního procesu bych rád poukázal na slova papeže Františka, že se musíme vyhnout krajnostem: demokracii, kde rozhoduje většina, a absolutní moci hierarchie. Kam tohle nasměrování prakticky povede, teprve uvidíme.

► **Posuňme se dále: Jsou záležitosti, o kterých by se diskutovat nemělo? Je nějaká hranice, která by se neměla překročit? Kdo má autoritu říci stop?**

Tomáš Holub: Jsou otázky věroučné a jsou otázky, jak církev žije v praktické oblasti. Věci nauky a morálky, které jsou důsledkem víry, je třeba odlišovat od věcí, které jsou důsledkem historického a sociálního vývoje. Je zásadní to odlišit. A přesto i v oblastech víry nám dějiny dogmatu dokazují, že je třeba se znovu

a znovu prát s velkou otevřeností, co určité teze nauky znamenají, jak je v kontextu chápat dnes.

Ohledně synodálního procesu bych opět rád poukázal na slova papeže Františka, že se musíme vyhnout krajnostem: demokracii, kde rozhoduje většina, a absolutní moci hierarchie. Kam tohle nasměrování prakticky povede, teprve uvidíme. V návaznosti na prvotní církev se před námi otevírá něco nového. Sám papež říká, že nevíme, kam nás to povede, ale máme povinnost na tuto cestu vykročit.

Francesca Šimuniová: Jsem vnitřně přesvědčena, že jakákoliv diskuse, debata, by měla být absolutně otevřená. Nedovedu si představit, kdo by měl říct: tady je hranice. Asi jedině náš Pán a ten tak, myslím, prostřednictvím Ducha svatého v duši každého z nás činí.

Vedle toho si ale myslím, že jsou věci jasné, v našem právním systému ukotvené, jako je vyvolávání nenávisti k jednotlivcům či skupinám, násilí, rasismus atd. To je pro mne stopka.

► **Sama jste abatýše. Stává se vám, že někdy jste to vy, kdo řekne konečné slovo?**

To je hezká otázka, vnímání sebe sama v roli autority se s časem proměňuje. Jsem v této funkci nováčkem. Očekává se, že cokoliv řeknu, bude to pravé, že dokážu rychle a správně rozhodnout o čemkoliv... Musím sestram připomínat, že jsem úplně stejný člověk jako ony, že jsme všechny dospělé a že je prosím, aby mi říkaly, jak věci vidí, zvláště když mají pocit, že mi něco uniká. Role spojená s autoritou neznámá, že ten člověk ví víc než vy – buďte, prosím, stateční a s každým takovým člověkem mluďte otevřeně a s ochotou naslouchat.

Upřímně řečeno, ano, slibujeme poslušnost, ale když někdo něco prožívá jako existenciální ohrožení, poslušnost, láska i naděje jdou stranou.

Stefan Vesper: Nejdříve bych rád reagoval na otce biskupa. Jsem v důchodu, ale jsem stále členem synodálního shromáždění, takže jsem stále součástí procesu, ale již jako důchodce nejsem ve vedení. Na samém začátku jsme přemýšleli, zda bychom si měli sednout v několika lidech a sepsat, co by mělo na konci tohoto procesu vyjít, ale neudělali jsme to. Je to tak, jak říkáte, pane biskupe, neexistuje žádný bílý list, kde by stálo, co z toho vyjde. Progresivní nám říkají, že to musíme udělat, protože se to tak v politice dělá. V politice při vyjednávání sepíšete nejprve to, čeho chcete dosáhnout. To jsme

neudělali. Je to otevřený proces, je to také duchovní proces doprovozený spoustou modliteb, ale i diskusí a rozhovorů.

Ale chtěl jsem říci ještě něco na téma dogmatu. Jsem z kolínské diecéze, můj biskup je kardinál Woelki, jeho předchůdcem byl 28 let kardinál Meisner. Kardinál Woelki je stejně starý jako já a cítím, že jsem mu blízko. Známe se, ale máme mnoho různých názorů. Občas spolu mluvíme, když je příležitost, a vždy je to férový rozhovor. Ale pak mi jednou řekl: „Nemůžete změnit dogmata jako katolická církev v Německu.“ V tom s ním nesouhlasím, protože nikdo nechce změnit žádné dogma. Nejde vůbec o otázky víry, ale o otázku, zda se pouze muži mohou stát kněžími a zda ženy mohou učit mladé kněze, kteří chodí do kněžského semináře. Myslím tím „obyčejné“ ženy, tedy nejen řeholnice, ale také vdané či svobodné ženy, které mají zkušenost jako učitelky, a to nejen v kuchyni. Toto není otázka víry, ale součást toho, že když tu kněží mají být pro lidi, musí být schopni jednat s muži, ženami a dětmi normálním způsobem. A musí být připraveni například na laické kázání. Známe teologické uvažování: u stolu slova, u ambonu, má být stejná osoba, která je u stolu chleba, u oltáře, u posvátného aktu. Tomu rozumím. Existuje určitá logika, lze pochopit, že je to symbol jednoty. Evangelium a proměna chleba a vína. Nicméně můžete také říci, že jsme to tak dělali po mnoho století, a přesto můžeme zkusit na určitou dobu povolit kázání laiků. Nevím, jak je to v České republice, u nás někteří kněží musí kázat čtyřikrát během víkendu... Například by mohlo naše synodální shromáždění navrhnout, že když biskupská konference svolí, můžeme to na tři roky zkusit.

Jsou čtyři možné úrovně rozhodování o problémech v katolické církvi. Některé věci může rozhodnout sám biskup na úrovni diecéze. Jiné věci může regulovat konference biskupů dané země. O některých věcech může rozhodnout papež a jsou také věci, kdy o tom papež nemůže rozhodnout sám, ale potřebuje koncil. Například se domníváme, že papež nemůže rozhodnout o kněžství ženy, potřebuje k tomu koncil a to pohoršuje mnoho žen u nás, ale my to tak vidíme většinou v našem synodálním shromáždění. Existují však i jiné otázky, jiné problémy, jiné možnosti, které mohou biskupové nebo biskupská konference či papež vyřešit.

► **Sestro Francesco, vy jste se zmínila o tom, že i v roli představeného zůstává člověk člověkem; myslíte, že rozložení brímé autority tak, aby neleželo vše na hierarchii, je cestou? Vítáte jako představená kolem sebe lidi, kteří vám mohou pomoci?**

Ano, je to pomoc, sdílením pravomocí, delegováním můžeme jen získat. Mimochodem Benedikt nás k tomu v pravidlech řehole vybízí, dokonce se explicitně zmiňuje o mladých spolubratřích, kteří mají mít prostor říci svůj názor.

► **Otče biskupe, myslíte, že by vás více disponovalo pro vlastní biskupskou službu, kdybyste měl možnost víc delegovat? A co by nakonec bylo podstatou vaší služby?**

Tomáš Holub: Jsem přesvědčen, že když se začeme do kanonického práva, najdeme tam obrovský potenciál delegovat, rozdělit se (o starosti) s druhými. Bohužel se příliš nevyužívá. I při delegování má nicméně poslední slovo biskup. Nechtěl bych, abychom se posouvali směrem k demokracii ve smyslu: pastorační rada hlasuje a biskup poslechne většinu. Přijatelnou variantou by možná bylo jakési negativní formulování stanoviska rady, v jistém smyslu právo veta. Ale znovu bych chtěl navázat na slova papeže Františka, který říká, že synodální cesta není ani tak změnou struktur, jako změnou nastavení člověka.

Stefan Vesper: Souhlasím s panem biskupem i s abatýší. Ale rád bych k tomu něco dodal, zkušenost z doby, kdy jsem byl generálním tajemníkem. To není biskup, ale je to také důležitý post. Měli jsme mnoho grémíí a také jsem měl řídicí tým deseti lidí, s nimiž jsem vždy diskutoval, a pak jsem rozhodl, jak to uděláme. Ale občas někdo řekl, že volíme špatný postup. Vidím před sebou kolegu, který byl sám ostře proti ostatním. Důležitá byla svobodná debata, i když jsem třeba nakonec musel prosadit názor, se kterým většina nesouhlasila. Pro mne bylo vždy velmi důležité, aby mi každý mohl říci, takhle to nesmíš dělat nebo děláš to špatně. Podobně, jak to vyprávěla abatýše, musí existovat lidé, kteří nám říkají: „Děláte to špatně.“ Takové nesmíme vyhodit, ale vyslechnout. Považuji za správné, že nejen v církvi, ale i v církvi rozhoduje jeden člověk, ale ten si musí nechat poradit. A rada musí být věcná a svobodná a upřímná a vyčerpávající. Podle mého názoru je to způsob, jakým vnímáme úřad biskupa. Dovolím si nicméně doplnit, že velmi často jsou například kapituly a další grémia vedeny výhradně muži, výhradně kněžími. To vede k zúžení svobodné diskuse, která je nezbytná pro dobré rozhodování.

Tomáš Holub: Pro mne byla silným momentem synoda o mládeži. Když se tam mluvilo o klerikalismu, bylo řečeno, že žije ze dvou zdrojů: jedním je představa, že mám patent na pravdu, že vím, jak jsou věci dány, a druhým zdrojem jsou lidé, kteří nechtějí být zatěžováni nejistotou vlastní odpovědnosti, chtějí, aby za ně někdo převzal autoritu rozlišování. Bohužel spolupracovníků a spolupracovnic ochotných nést tíhu spoluodpovědnosti a nejistoty nemáme mnoho, zvláště mimo velká města.

Francesca Šimuniová: Někdy prožívám velmi těžce situaci církve, která si myslí, že si může dovolit mrhat tak velkým potenciálem – a doplňte si všichni, o čem víte vy, tady někde hledejme odpověď, co bychom měli dělat. V Písmu je mnohokrát řečeno: nebojte se. Vzpomeňme si na to, když nás někdo sejme, odmítne... Neberme to osobně a zkusme to znovu. V tomto směru můžeme také stavět na společenství, to nestojí na síle, ale na slabosti svých členů.

Stefan Vesper: Mohu jen souhlasit. Musíme si všimnout jeden druhého, svobodně spolu komunikovat, férově a dospěle.

Text je zkrácenou verzí diskuse, která proběhla v rámci oslav 75. výročí založení Ackermann-Gemeinde v Praze na Vyšehradě v srpnu 2021. Otázky kladla Alena Scheinostová. V Universu je publikován díky spolupráci s Ackermann-Gemeinde.

křesťanství
A SVĚT

historie
A SOUČASNOST

literatura
A VÝTVARNÉ UMĚNÍ

komentáře
A ANALÝZY

recenze
A ROZHOVORY

PERSPEKTIVY

PŘÍLOHA KATOLICKÉHO TÝDENÍKU

www.katyd.cz